

VERSLAG: "SOCIETY OF BIBLICAL LITERATURE (SBL) 1989 INTERNATIONAL MEETING", 6 TOT 9 AUGUSTUS 1989 TE KOPENHAGEN, DENEMARKE; EN "THE XIII CONGRESS OF THE INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR THE STUDY OF THE OLD TESTAMENT (IOSOT)", 27 AUGUSTUS TOT 1 SEPTEMBER 1989 TE LEUVEN, BELGIË.*

W S PRINSLOO

ABSTRACT

"Society of Biblical Literature (SBL) 1989 International Meeting". 6-9 August 1989, Copenhagen, Denmark; and "The XIII Congress of the International Organization for the study of the Old Testament (IOSOT)". 27 August to 1 September 1989, Leuven, Belgium.

This article is a report on the IOSOT Congress at Leuven, Belgium, and the SBL Congress in Copenhagen, Denmark. It contains brief summaries of the more important papers read and indicates some of the more significant trends which emerged at the two congresses.

1. SBL Kongres, 6 tot 9 Augustus te Kopenhagen

Die kongres is bygewoon deur ongeveer 150 kongresgangers uit alle wêrelddele. Die kongres was multi-dissiplinêr van aard en is verdeel in die volgende hoofafdelings: Ou Testament, Bybelse Argeologie, Die Ou Nabye Ooste, Die Intertestamentêre tydperk en Nuwe Testament. Uiteraard is die doel van die SBL om navorsing in dié dissiplines verder aan te moedig en om akademiese kontak op internasionale vlak te bewerkstellig. Die SBL, wat in die VSA gesetel is, hou benewens sy talle ander kongresse in die VSA jaarliks so 'n "SBL International Meeting". Die klem by dié kongres val gewoonlik op eksperimentele of innoverende navorsing en 'n forum word aan jonger navorsers gebied om van hulle navorsingsresultate bekend te stel. Die SBL is ook verantwoordelik vir die publikasie van 'n internasionaal bekende tydskrif, naamlik "Journal of Biblical Literature".

Wat die Kopenhagen-kongres betref is bogenoemde hoofafdelings by wyse van parallelle sessies aangebied. Hier word slegs verslag gedoen van die belangrikste referate in die Ou Testament afdeling, of "Hebrew Bible", soos wat dit op die kongres aangedui is.

Die referate oor die Ou Testament is ook weer in drie afdelings verdeel, naamlik "Genesis-Kings", "Hebrew Writings" en "Prophets".

* Die kongresse is bygewoon met finansiële ondersteuning van die RGN en die Universiteit van Pretoria

1.1 Genesis tot Konings

R C Bailey (Atlanta, Georgia), het in 'n voordrag oor Eksodus 3 en 6 ("From 'oppression' [Ex 3] to 'burdens': The muting of the liberation theme") aangetoon dat terwyl eersgenoemde teksgedeelte op die "liberation"-tema konsentreer, Eksodus 6 op die "divine election motif" fokus. Deur dié tegniek word die aandag van die leser as't ware weggelei van die "liberation" en gefokus op die "divine election". Omdat albei dié tradisies egter in die teks aanwesig is moet die een nie ten koste van die ander afgeskeep word nie. *B Karlgren* (Lund) het by wyse van 'n teks-iinguïstiese analise van Deuteronomium 32 ("Die lied van Moses") aangetoon dat dié gedeelte afhanklik is van Deuteronomiesaja, Deuteronomistiese teologie en die boek Hosea. *J Cheryl Exum* (Boston College) het in 'n lesing oor die verhaal van Jefta en sy dogter en die daaropvolgende verhaal van die geveg tussen Gilead en Efraim ("Judges 11-12 and the power of words") 'n letterlike en 'n feministiese lees van die teks geïllustreer. *N. Winther-Nielsen* (Lund) het in 'n voordrag ("Discourse analysis of historical narrative genres: Diachronic versus synchronic readings of the story of David's sins [2 Samuel 11-12]") aangetoon dat 'n "close reading" en teks-iinguïstiese aanpak van die uiterse belang is om as kontrole middel te dien by eksegetiese, ook by historiese navorsing "because it bases historical study on a proper linguistic footing". *A J Hauser* (Appalachian State University) het in sy voordrag oor die verkragting van Tamar deur Amnon (2 Sam 13) 'n lesersgeoriënteerde benadering gevolg en aangetoon dat die Tamar-Amnon verhaal doelbewus so gestruktureer is dat dit 'n spieëlbeeld vorm van die Dawid-Batseba verhaal.

1.2 Die Geskrifte

'n Kenmerk van die kongres was dat daar min aandag aan die Geskrifte in die algemeen en aan die Wysheidsliteratuur in die besonder gegee is.

M S Cheney (Lund) het teenoor die histories-kritiese benadering wat gewoonlik gebruik word om die verhouding tussen die prosaïese raamwerk en die poëtiese gedeeltes van die boek Job te bepaal 'n meer sintakties-semantiese analise gemaak in 'n poging "to reconstruct the ancient reader's engagement with the completed text of the book of Job". Die klem val dus op die literêre funksie van die prosaïese raamwerk. *I Provan* (University College of North Wales) probeer in sy lesing ("Reading texts against an historical background: The case of Lamentations 1") aantoon dat die histories-kritiese en die literêre benadering met mekaar versoen behoort te word. Hy neem egter ook aan dat dit nie nodig is om 'n teks se historiese konteks te rekonstrueer ten einde die teks te verstaan nie aangesien 'n teks op sy eie bene staan en metaforiese en hiperboliese taal dit soms onmoontlik maak om 'n teks te dateer. *M V Fox* (University of Wis-

consin-Madison) het gepraat oor die "Sitz im Leben" van die Wysheidsliteratuur. Hy betoog na analogie van die Egiptiese wysheid dat die gesinsagtergrond eerder as die "Scribal schools" gesien moet word as die "Sitz" van die Wysheidsliteratuur.

1.3 Die Profete

Nog 'n kenmerk van die kongres was dat daar slegs 3 referate oor die profetiese boeke gelewer is. Een van die drie (A B Beck, Universty of Michigan) het buitendien gefokus op die profeet in die Keltiese en Noorse mitologie. Die bekende R Carroll (University of Glasgow) het in sy referaat oor die boek Esegïël ("Rethinking the prophets: 3 Ezekiel") 'n veel later datum as wat gebruiklik is geneem as uitgangspunt om dié boek te interpreteer. Hy sien die boek Esegïël as 'n "ideological construction of the past which may have functioned ... as part of a revitalization movement in the second temple period". Carroll erken self dat dié standpunt van hom baie hipoteties is. In sy referaat het W S Prinsloo probeer aantoon dat die boek Joël 'n geïntegreerde geheel uitmaak en uitloop op 'n hoogtepunt teen die einde van die boek.

1.4 Hebreeuse Woordeboek-projekte

Daar is gedurende die kongres ook verslag gelewer van twee nuwe projekte, een in Groot Brittanje en die ander in die V S A.

The Dictionary of Classical Hebrew met D J A Clines as redakteur word vanaf 1988 vanuit Sheffield gepubliseer. Die projek sal 5 tot 6 jare duur. Dit is 'n sintagmatis-analitiese woordeboek wat uitgaan van die beginsel dat die betekenis van 'n woord deur sy konteks bepaal word. Hierdie is dus 'n sinkroniese aanpak en nie 'n historiese woordeboek wat die etimologie of die geskiedenis van 'n woord voorop stel nie. Die *Princeton Hebrew Bible Project* met J J M Roberts as redakteur word vanaf 1987 gepubliseer en is veronderstel om *Brown, Driver and Briggs* te vervang.

Hierdie projek is in teenstelling met die Sheffield-projek 'n meer diakroniese benadering. Die "cognate languages" word ook gebruik as vergelykingsmateriaal ten einde lig te werp op die Hebreeus.

2. IOSOT Kongres, 27 Augustus tot 1 September 1989, te Leuven

Dié kongres word elke drie jaar aangebied en is die omvangrykste en belangrikste Ou-Testamentiese kongres ter wêreld. Die IOSOT se doelstelling is die bevordering van die Ou-Testamentiese wetenskap en om kontak tussen Ou-Testamentici op internasionale vlak te bewerk. Die IOSOT gee ook die bekende tydskrif *Vetus Testamentum* uit. Dié jaar is die

kongres bygewoon deur ongeveer 500 Ou-Testamentici uit alle wêrelddele. Die kongres is verdeel in die volgende afdelings: Pentateug, Deuteronomistiese geskiedenis en -literatuur, Profetiese literatuur en Wysheid, Psalms en die ander Geskrifte. Die hoofreferate is by wyse van "plenary sessions" aangebied terwyl die kort referate telkens in 5 parallelle sessies plaasgevind het. Aangesien die hoofreferate buitendien in *Supplements to Vetus Testamentum* gepubliseer gaan word, word hier slegs aan dié referate wat ek as die belangwekkendste beskou asook aan die belangrikste tendense wat op die kongres na vore getree het, aandag gegee.

'n Verblydende kenmerk van die kongres was die relatief groot getal Suid-Afrikaners wat dit bygewoon het en ook referate gelewer het: J H Coetzee (RAU), "The functioning of tension in the Old Testament Psalms of lamentation"; P J Nel (UOVS), "Narrative and narrative mode in the book of Jonah"; J P J Olivier (US), "The battles of Jahaz"; W S Prinsloo (UP), "Isaiah 12: One, two or three songs?"; S D Snyman (UOVS), "Yom YHWH in the book of Obadiah"; H F van Rooy & E Smit (PU vir CHO), "The vox populi and the structure of the book of Ezekiel".

2.1 Die Pentateug en die Deuteronomistiese geskiedenis en -literatuur

Die oorheersende kenmerk van die kongres was die relatief baie tyd wat daar veral by die hoofreferate aan die Pentateug en aan die Deuteronomistiese geskiedenis afgestaan is. Een van die redes hiervoor was dalk die feit dat dit die spesialiteitsterrein is van *C Brekelmans*, die president van die kongres. Brekelmans se openingsrede het juis gehandel oor die plek en funksie van Josua 24. Nog 'n kenmerk van dié afdeling was die totale gebrek aan eenstemmigheid en die wyd uiteenlopende standpunte wat deur van die toonaangewendste Ou-Testamentici oor die Pentateug en die Deuteronomistiese geskrif uitgespreek is. Selfs oor die "basiese" vrae was daar nie eenstemmigheid nie: Wie of wat is die Deuteronomis? Wanneer moet dit gedateer word? Wat is die omvang van dié werk en deur wie/wat is die Deuteronomistiese geskiedswerk beïnvloed? Die diverse manier waarop dié vrae asook probleme in die Pentateugnavorsing hanteer is het die indruk gelaat dat die navorsing oor dié twee velde in 'n (om dit eufemisties te stel) baie vloeibare toestand is.

E W Nicholson (Oxford University) het in sy referaat ("Recent Pentateuchal research. A time for caution") kritiek uitgespreek op die benadering van Whybray, Van Seters en H H Schmid. Sy betoog kom daarop neer dat ons in die Pentateugnavorsing nie eintlik beter af is as 'n eeu gelede met Wellhausen nie en hy voer 'n pleidooi vir die terugkeer na die tradisionele bronnehipotese. In 'n baie interessante lesing ("Gibt es die Endgestalt des Pentateuch?") probeer *E Blum* (Universität Heidelberg) die histories-

kritiese, sinkroniese en resepsie-estetiese aspekte kombineer ten dienste van die Pentateugnavorsing. Op die vraag of daar 'n "Endgestalt" van die teks is, is sy antwoord "nee"; daar is wel vele "Endgestalten" omdat laasgenoemde slegs 'n hipotese, 'n interaksie tussen die teks en die leser is. Die enigma is egter dat die "Endgestalt" belangrik is. 'n "Endgestalt"-benadering wat slegs sinkronies werk gaan egter nie op nie. Die diakroniese aspekte moet as voor-arbeid tot hulle reg kom. Hierdeur wys Blum 'n a-historiese, kanoniese benadering af.

Wat die Deuteronomistiese geskiedenis betref kan aan die volgende referate aandag gegee word: *W Thiel* (Philipps Universität Marburg) probeer betoog dat daar by die Elia- en die Elisa-verhale geen diepgrypende Deuteronomistiese bewerking nagespeur kan word nie. Sy referaat staan egter onder die skaduwee van 'n opmerking wat hy heel aan die begin gemaak het, naamlik dat daar 'n krisis bestaan oor wat presies met Deuteronomisties bedoel word. *H Weippert* (Heidelberg) toon redelik oortuigend aan dat die belofte/vervulling-motief ("Verheissung und Erfüllung") 'n belangrike rol in die Deuteronomistiese geskiedswerk speel, onder andere het dit 'n oorkoepelende komposisionele funksie. *J van Seters* (University of North Carolina, Chapel Hill) het sy reeds bekende hipotese dat die Jahwis in die ballingskap gedateer moet word weer eens herhaal: "It is only in the Yahwist, who is post-Dtr, that the patriarchal land-promise tradition is fully integrated with that of the exodus-conquest tradition ... Thus all the Dtr texts of the Tetrateuch lie within the work of the thus exilic Yahwist". Uit die reaksie van die kongresgangers blyk dit dat die standpunt van Van Seters nie (meer) aanvaarbaar is nie hoofsaaklik vanweë die spekulatiewe aard daarvan en vanweë die feit dat Van Seters sy hele hipotese reconstrueer na analogie van die Griekse historiografie.

2.2 Die Profetiese literatuur

Hoewel die profetiese literatuur in vergelyking met die Pentateug en die Deuteronomistiese geskiedenis nie soveel aandag gekry het nie, het die referate oor dié deel tog 'n sinvolle bydrae tot die debat gelewer en wil ek die volgende belangwekkende referate onder die aandag bring. In 'n referaat oor die slot van die boek Jesaja ("Isaiah chapters 65-66: Trito-Isaiah and the book of Isaiah") het *W A M Beuken* (Katholieke Universiteit, Leuven) by wyse van 'n teksimmanente benadering aangetoon dat die boek op 'n reeks van drie epiloë (66:7-14; 66:15-20; 66:22-23) eindig sodat die epiloë onderskeidelik as slot vir Trito- en Deuterokesaja en as slot vir die hele boek Jesaja funksioneer "so as to embrace the three Isaiah's into one expectation of God's final event". *R Carroll* (University of Glasgow) gee in sy referaat ("Arguing about Jeremia: Recent studies and the nature of a prophetic book") 'n kritiese evaluering van die jongste Jeremia-kommen-

tare (Carroll, Holladay, Mckane) en herhaal dan sy reeds bekende standpunt, naamlik dat die boek Jeremia die produk is van 'n ingewikkelde redaksie- en oorleweringproses. Die verskillende tradisies in die boek reflekteer verskillende sosiale gemeenskappe en belange groepe. Daar is dus "hegemonic voices" in die boek te bespeur wat nie ontken kan word nie. Omdat daar 'n korrespondensie is tussen teks en situasie kan 'n mens die teks alleen goed verstaan as jy die situasie kan rekonstrueer. Carroll erken egter ook dat alle pogings om die situasie(s) te rekonstrueer blote spekulasie is. *D L Petersen* (Iliff School of Theology, Denver) probeer met behulp van histories-kritiese en sosiologiese metodes om die Israelitiese profesie te rekonstrueer. Dit gaan vir hom meer om die rol of funksie van die profeet as die boodskap van die profeet: Profete is middelaars in 'n aantal sosiale kontekste. Die sosiale konteks bepaal dus die rol van die profeet. *T Seidl* (Universität München) wend Jesaja 40:1-8 aan ("Offene Stellen in Jesaja 40, 1-8. Ein Methodenkritischer Vergleich") om aan te toon dat die literatuurwetenskaplike metode met sy teksimmanente perspektiewe in hierdie geval beter werk as die histories-kritiese metode omdat die teksimmanente benadering nie sake van buite af op die teks af-forsier nie. *M A Sweeney* (University of Miami, Coral Gables, Florida) werk met 'n "form-critical analysis" en toon aan dat die boek Sefanja ("Structure and rhetorical intent in the book of Zephaniah") nie soos algemeen aan-vaar word in drie dele verdeel moet word nie, maar wel in twee, naamlik 1:2-18 en 2:1-3:20. Die funksie van die boek is om die Judese gehoor te oortuig om die godsdienstige en politieke beleid van koning Josia wat probeer om Juda se onafhanklikheid teenoor Assirië te handhaaf, te ondersteun.

2.3 Die Geskrifte

'n Verblydende aspek was dat daar heelwat aandag aan die Psalms gewy is. Die volgende twee referate kan as verteenwoordigend beskou word: *N Füglistner* (Universität Salzburg) toon aan dat Psalm 78 'n kunstvolle, simmetriese struktuur vertoon bestaande uit sewe strofes. Deur die aksentuering van die middelste strofe (vv 32-39) wil die digter beklemtoon dat Goddelike genade oor menslike sonde triomfeer. *H-W Jüngling* (Philosophisch-Theologische Hochschule Sankt Georgen, Frankfurt am Main) toon deur 'n stilistiese analise van Psalm 17 ("Zur Textgestalt und Gedankenfolge in Ps 17, 10-15") aan dat selfs die problematiese en moeilik verstaanbare gedeeltes van dié psalm sin maak sonder dat daar teksveranderinge aangebring hoef te word. Hy gee aandag aan sake soos alliterasie, eindrym, chiasmes, parallelismes, opeenstapeling van verskillende elemente, woordherhaling, intensivering, metafore en 'n inclusio.

Terwyl die Wysheidsliteratuur by vorige internasionale kongresse van hier-

die aard hoog op die prioriteitslys gestaan het, is dit opvallend dat dié aspek die keer nie eintlik sterk gefigureer het nie. Nie een van die hoofreferate is byvoorbeeld aan die Wysheid gewy nie. Selfs die "short papers" het nie regtig oor die wesenlike elemente van die Wysheidsliteratuur gehandel nie. *A Schoors* (Katholieke Universiteit Leuven) se lesing handel byvoorbeeld oor die vraag of Qohelet voor-eksilies gedateer kan word. *K Nielsen* (Departement of Religious Studies, Aarhus) is van mening dat die vader-metafoer die "root-metaphor" in die boek Job is waarin die verskillende metafore van Jahwe gekombineer word en dit stel 'n mens volgens hom ook in staat om die verhouding tussen Jahwe en Satan te verstaan.

In 'n interessante paneelbespreking tussen *S Japhet* (Hebrew University, Jerusalem) en *K-F Pohlmann* (Universität Münster) oor die verhouding tussen Kronieke en Esra-Nehemia word twee diametrale standpunte gestel: Terwyl Pohlmann betoog dat Esra-Nehemia teologies en literêr in die engste verhouding tot Kronieke staan, meen Japhet dat elkeen van die boeke in eie reg bestudeer moet word en "the composer of one work, be it the Chronicler or Ezra, could not have authored the other". Bloot op grond van die argumente wat aangevoer is en op grond van die vrae en reaksie van die kongresgangers sou ek oordeel dat Japhet dié rondte gewen het.

2.4 Die teks van die Ou Testament

In 'n belangwekkende bespreking oor "The original text of the Bible" het *E Tov* (Hebrew University, Jerusalem) sy reeds bekende standpunt oor die "Urtext" herhaal: Aan die einde van die totstandkomingsproses van die Bybelboeke staan "a finished literary product ('Urtext') which at the same time stood at the beginning of a process of copying and textual transmission". Hoewel dit moeilik is om dit te bereik moet dit steeds die taak van die tekskritiek bly om dié "Urtext" te probeer rekonstrueer.

3. Samevatting

Indien daar tot tentatiewe opmerkings oor die huidige stand van die Ou-Testamentiese wetenskap gekom sou kon word na aanleiding van hierdie twee kongresse sou ek die volgende sake na vore wou bring:

3.1 Daar is op die oomblik geen oorheersende metodologiese aanpak in die Ou-Testamentiese wetenskap te bespeur nie. 'n Kenmerk is juis die uiteenlopendheid van benaderings. Die benadering van 'n eksegeet kan in die meeste gevalle herlei word tot die konfessionele kring of "skool" waaruit hy/sy kom. In teenstelling tot die situasie in Suid-Afrikaanse kringe waar daar baie oor die metodologie van eksegesis gepraat en geskryf word, kry ek die indruk dat in oorsese kringe elkeen sy ding op sy

die manier doen en nie apologeties daarvoor is nie.

3.2 Indien daar 'n vergelyking tussen die SBL- en IOSOT-kongres getref moet word is dit opvallend dat die Deuteronomistiese geskrif by albei kongresse baie aandag geniet het. By die SBL-kongres is dié geskrif hoofsaaklik op 'n tekslinguïstiese of 'n "close reading" manier hanteer, terwyl die histories-kritiese benadering by die IOSOT-kongres in Leuven gedomineer het. Te oordeel na die referate op die IOSOT-kongres is daar op die oomblik 'n redelike verwarring wat die navorsing op die Pentateug en die Deuteronomistiese geskrif betref. Die mening is geopper dat ons wat dié sake betref niks verder gevorder het as 'n eeu gelede nie.

3.3 Dit blyk duidelik uit die twee kongresse dat die groot aanhang wat die Wysheidsliteratuur gehad het aan die afneem is. Daarteenoor blyk dit dat daar heelwat meer belangstelling in die psalms te bespeur is.

3.4 Hoewel daar hier en daar tekens van 'n lesersgeoriënteerde benadering tot die teks by die kongresse nagespeur kon word blyk dit dat dié metode en die besinning oor die resepsieteorieë nog nie veel inslag in Ou-Testamentiese kringe gevind het nie. Geoordeel aan die kongresreferate kan dieselfde opmerking oor die feministiese lees van die Ou Testament gemaak word. Dit skyn asof die sosiologiese benadering ook nie werklik meer so 'n groot invloed het nie.

3.5 Daar is reeds gewys op die feit dat daar geen eenvormigheid is ten op sigte van eksegetiese metodes nie en dat daar ook geen eksegetiese metode is wat op die oomblik die botoon voer nie. Indien die referate op die kongresse - veral dié in Kopenhagen - egter as maatstaf geneem moet word sou 'n mens tog kon sê dat 'n benadering wat as tekslinguïsties of teksimmanent beskryf sou kon word, veld wen op die histories-kritiese metode wat meer konsentreer op die groei en die wording van die teks.

3.6 Ter wille van die Ou-Testamentiese wetenskap in Suid-Afrika is dit lewensnoodsaaklik dat internasionale kontak behou moet word. Nie net om eerstehands kennis te neem van wat op internasionale terrein aangaan nie, maar om die buiteland tog ook 'n kykie te gee op die navorsing wat in Suid-Afrika gedoen word.